

รายงานห้องสมุดระดับภูมิภาคและระดับชาติ

อุทัย ทุติยะโพธิ์ *

คำนำ

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ได้มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ ผลิตออกมาเป็นจำนวนมากในแขนงวิชาต่าง ๆ จนทำให้เกิดความลำบากต่อห้องสมุดในการที่จะจัดหาเอกสารนั้น ๆ มาตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วน เอกสารเหล่านี้มีความสำคัญต่อนักศึกษานักวิชาการ และนักวิจัย ซึ่งจำเป็นต้องใช้เพื่อการค้นคว้าในสาขาต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นปัญหาของห้องสมุดขนาดใหญ่และขนาดเล็กที่จะจัดหาทรัพยากรที่ผลิตออกมามากมายให้แก่ผู้ใช้ได้ตามที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการพัฒนาแนวความคิดในการจัดหาและการใช้ทรัพยากรร่วมกันขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีก เป็นต้นว่า โทรคมนาคม (telecommunication) เทเล็กซ์ (telex) คอมพิวเตอร์ (computer) ดาวเทียม (satellite) เป็นต้น ผู้ใช้จึงมีความหวังว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ช่วยแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้าถึง (access) ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และด้วยวิธีประหยัคจึงเป็นทางที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานของห้องสมุดเป็นระบบ "ข่ายงาน" หรือ "network" ขึ้น

คำนิยามข่ายงานห้องสมุด

คำจำกัดความของ "ข่ายงาน" จาก Webster's New International Dictionary ปี ค.ศ. 1965 ให้ความหมายไว้ว่า "a system of electrical conductors in which conduction takes place between certain points by more than one path"

* อุทัย ทุติยะโพธิ์ M.S. in L.S. กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล

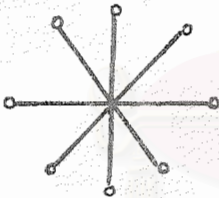
ส่วนความหมายของคำนี้ในเรื่องที่เกี่ยวกับห้องสมุด หมายถึงระบบในการดำเนินงานของห้องสมุดในอันที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยอาศัยโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

พื้นฐานของการดำเนินงานห้องสมุด

1. **วัตถุประสงค์** ก่อนที่จะมีการดำเนินการตั้งข่ายงาน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องมีการวางวัตถุประสงค์และรูปแบบของข่ายงาน โดยคำนึงถึงสมาชิกทุกห้องสมุดไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดใหญ่หรือเล็ก ควรจะต้องได้รับผลตามวัตถุประสงค์จากการเข้าร่วมในข่ายงาน ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อการนี้เพื่อที่จะเป็นตัวแทนของห้องสมุดที่เข้าร่วมในข่ายงาน และคณะกรรมการนี้ก็มีหน้าที่เพียงเพื่อการก่อตั้งเท่านั้น แต่ควรที่จะต้องอยู่ตลอดไปเพื่อรับผิดชอบต่อกิจกรรมของข่ายงานที่ได้กำหนดระยะเวลาของการดำเนินงานไว้

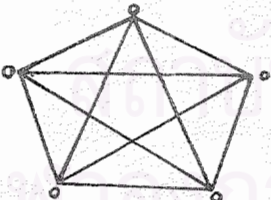
2. **โครงสร้างของข่ายงาน** สำหรับรูปแบบของข่ายงานห้องสมุดนี้ ได้มีการนำเสนอรูปแบบไว้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น

1. Star-network

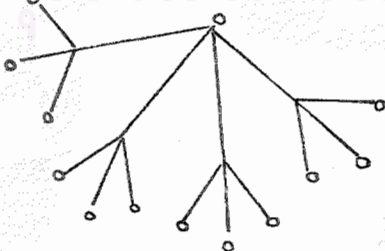
แบบรูปดาวหรือแบบศูนย์รวม คือ มีห้องสมุด 1 แห่ง ที่มีความพร้อมและให้ความช่วยเหลือห้องสมุดอื่น ๆ ได้ใช้ทรัพยากรร่วม

2. Distribution-network

แบบกระจาย คือ ห้องสมุดทุกแห่งในข่ายงานมีโอกาสได้ใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และแต่ละห้องสมุดจะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรของตน

3. Hierarchical network

แบบลำดับลดหลั่น คือ ห้องสมุดทุกแห่งที่รวมในข่ายงานจะพยายามใช้ทรัพยากรจากห้องสมุดในระดับเดียวกันก่อน เมื่อหาทรัพยากรที่ต้องการไม่ได้แล้ว จึงจะติดต่อขอใช้จากห้องสมุดที่อยู่เหนือกว่าต่อไป

3. กลไกในการเชื่อมโยงกิจกรรมของข่ายงาน

กลไกของการเชื่อมโยงขึ้นอยู่กับโครงสร้างของข่ายงาน แต่การจะติดต่อกันได้ก็จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึง

3.1 ห้องสมุดสมาชิกกับทรัพยากร ห้องสมุดทุกแห่งที่เข้าร่วมในข่ายงานจะต้องมีความเข้าใจร่วมกันว่า เป้าหมายที่จะทำให้ข่ายงานห้องสมุดดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ของแต่ละห้องสมุดได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น มีการแลกเปลี่ยนกิจกรรมซึ่งกันและกัน เป็นต้นว่า สหราชอาณาจักร สหพันธ์รายการหนังสือ สหราชอาณาจักรเพื่อการแลกเปลี่ยน บริการข่าวสารทันสมัย บรรณานุกรมสารสังเขป และตวรรษนี้

3.2 วิธีการก่อตั้ง มีการตกลงกันอย่างเป็นทางการเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน ต่อจากนั้นก็จะมีการพิจารณาร่างระเบียบข้อบังคับ สำหรับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และที่สำคัญที่สุดก็คือจะต้องมีงบประมาณสำหรับใช้เพื่อการนี้ ในด้านงานเทคนิคก็จะต้องมีการจัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น การทำสารสังเขป การทำตวรรษนี้ การทำบรรณนิทัศน์ และการแปล เป็นต้น

3.3 ระบบการติดต่อสื่อสาร ความจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะทำให้ข่ายงานดำเนินไปได้ ก็คือ จะต้องมีการติดต่อเชื่อมโยงกับข่ายงานห้องสมุดด้วยกันเองอย่างใกล้ชิด อาจเป็นการติดต่อส่วนตัวกันไปเยี่ยมชมห้องสมุด การประชุม การออกข่าวสาร

3.4 กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมีกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อร่วมกัน (cooperative acquisition) การทำและใช้บัตรรายการร่วมกัน (Shared cataloging) การยืมระหว่างห้องสมุด (Inter-library loan)

3.5 การฝึกอบรมและการศึกษาต่อ

4. หน้าที่ของข่ายงาน ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นอาจจะแบ่งกันทำ ในบรรดาสมาชิกห้องสมุดที่เข้าร่วมอยู่ในข่ายงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความชำนาญของห้องสมุดนั้น ๆ

5. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น หน่วยงานทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค ควรจะได้มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานขององค์กรสากลอื่น ๆ เพื่อที่จะได้มีโอกาสใช้ทรัพยากรได้อย่างกว้างขวาง

บทบาทของคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานห้องสมุด

การพัฒนาระบบหน่วยงานห้องสมุดโดยนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้จนถึงปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ :-

ระยะที่ 1 (1951-1960) ซึ่งถือว่าเป็นระยะเริ่มแรก ห้องสมุดขนาดใหญ่เท่านั้นสามารถดำเนินการได้ แต่ก็ต้องประสบกับปัญหาในด้านค่าใช้จ่ายสูง

ระยะที่ 2 (1961-1970) ระยะนี้ได้มีการพัฒนาเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับกิจการห้องสมุดในหลายด้านด้วยกัน แม้แต่ในด้านเครื่องคอมพิวเตอร์เอง ก็มีการพัฒนาจากเครื่องขนาดใหญ่มาเป็นเครื่องขนาด mini และ micro ขึ้น ห้องสมุดในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งที่เป็นห้องสมุดของรัฐและเอกชนก็ได้ดำเนินการเรื่องข่ายงานระบบออนไลน์ (on line) สามารถติดต่อสื่อสารไปได้โดยสะดวก มีโครงการระบบค้นวรรณกรรมทางการแพทย์ MEDLARS (Medical Literature Analysis Retrieval System) โครงการ MARC ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน และโครงการ OCLC หรือ Ohio College Library Center คือ การใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกันของห้องสมุดในรัฐโอไฮโอ มีการส่งข้อมูลเพื่อทำบัตรรายการร่วมกัน มีการใช้ terminal ทางสายโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ นอกจากระบบ OCLC แล้ว ก็ยังมีระบบ Research Libraries Information Network (RLIN) และระบบ Washington Library Network (WLN)

ระยะที่ 3 (1971-1980) เป็นระยะที่ห้องสมุดส่วนใหญ่สามารถติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ขนาด mini และ micro ได้ โดยมีระบบฐานข้อมูลเป็นศูนย์กลาง และด้วยระบบ Online นี้เอง ทำให้ข่ายงานไม่จำกัดอยู่ในวงแคบ แต่สามารถขยายวงกว้างออกไปได้ถึงระดับชาติ

ข่ายงานที่น่าสนใจในสหรัฐอเมริกา

OCLC

OCLC มีชื่อเต็มๆที่เรียกกันในปัจจุบันว่า Online Computer Library Center, Inc. แต่เดิมนั้นชื่อว่า Ohio College Library Center ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1967 โดยมี Mr. Federick

G. Kilgour เป็นผู้ริเริ่มงาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นศูนย์ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่เป็นของรัฐและเอกชนในรัฐโอไฮโอ และเพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านห้องสมุดของนักศึกษาและอาจารย์กิจการของ OCLC ได้ขยายวงกว้างออกไปอย่างรวดเร็ว คือ ไม่ได้มีสมาชิกห้องสมุดเฉพาะในรัฐโอไฮโอเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างออกไปทั่วประเทศ ด้วยเหตุนี้ข้อจึงได้เปลี่ยน ไปตั้งที่กล่าวแล้วข้างต้นเมื่อปี 1981 ปัจจุบันมีสำนักงานอยู่ที่เมืองคัมลิน

OCLC มีสมาชิกประกอบด้วยข่ายงานภูมิภาค 20 แห่ง ในจำนวนข่ายงาน 20 แห่งนี้จะประกอบไปด้วยห้องสมุดสมาชิก ซึ่งให้บริการของ OCLC มากกว่า 2500 ห้องสมุด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นห้องสมุดวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

OCLC มีสมาชิกจากห้องสมุดต่างประเทศหลายประเทศ เป็นต้นว่า เม็กซิโก คานาดา ฟินแลนด์ สหราชอาณาจักร เยอรมันตะวันตก และออสเตรเลีย

ระบบของ OCLC ใช้เทอร์มินัลระบบส่งข่าวสารเน็ตผ่านโทรศัพท์สายตรงและเทอร์มินัลระบบผ่านโทรคมนาคม TYMNET คือระบบ Time sharing

ระบบข่ายงานออนไลน์ของ OCLC ที่ให้บริการแล้ว มี 5 ระดับด้วยกัน

1. ระบบสหบัตรและการทำบัตรรายการ (Online union catalog and cataloging)
2. ระบบการควบคุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serials control)
3. ระบบการยืมระหว่างห้องสมุด (Interlibrary loan)
4. ระบบการจัดหา (Acquisitions)
5. ระบบนามานุกรม (Name-address directory)

ส่วนอีก 2 ระบบ ที่กำลังอยู่ในขั้นพัฒนา คือ

1. ระบบการควบคุมการจ่ายรับ (Circulation control)
2. การค้นเรื่อง (Subject retrieval and patron access)

นับได้ว่า OCLC ได้พัฒนาอย่างกว้างขวางโดยเริ่มจากเป็นข่ายงานระดับรัฐ แล้วขยายวงกว้างออกเป็นข่ายงานสากล

RLG

RLG มีชื่อเต็มว่า Research Libraries Group, Inc. เป็นข่ายงานที่จัดตั้งด้วยความร่วมมือของห้องสมุดเพื่อการวิจัยในสหรัฐอเมริกา รวม 4 แห่งด้วยกัน คือ ห้องสมุดประชาชน

นิวยอร์ก (New York Public Library) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University Library) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University Library) และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเยล (Yale University Library) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 1974 โดยวางวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน 2) เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในด้านการจัดหา และ 3) เพื่อจัดตั้งระบบการดำเนินงานด้านบรรณานุกรมโดยใช้คอมพิวเตอร์ ได้มีการศูนย์สารนิเทศด้านบรรณานุกรมที่มหาวิทยาลัยเยล เพื่อรวบรวมและแจกจ่ายข้อสนเทศทางด้านทรัพยากรของห้องสมุดทั้ง 4 แห่ง ได้มีการแสวงหาระบบออนไลน์เพื่อที่จะทำสหรับข้อสนเทศด้านบรรณานุกรมที่สามารถอ่านได้ตามมาตรฐานของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้มีการเลือกระบบการทำบัตรรายการมาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ คือ BALLOTS (Bibliographic Automation of Large Library Operations Using a Time-Sharing System) New York Public Library System และ University of Chicago Management System.

คณะกรรมการได้เลือกระบบ BALLOTS แต่ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นระบบ RLIN (Research Libraries Information Network)

RLG แบ่งงานออกไว้เป็น 5 โปรแกรม คือ

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Shared resources)
2. การจัดการและการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด (Collection management)
3. การสงวนรักษาทรัพยากร
4. ข่ายงานสารนิเทศเพื่อห้องสมุดวิจัย (Research Libraries Information Network)
5. โปรแกรมระหว่างข่ายงาน (Internetwork programs)

ข่ายงาน RLIN (Research Libraries Information) เป็นโปรแกรมที่ 4 ของ RLG และเป็นข่ายงานด้านบรรณานุกรมระบบออนไลน์

ระบบ RLIN ประกอบด้วยระบบ 3 ระบบ ใช้ชื่อตามฐานข้อมูล คือ

1. ระบบ Books system ระบบนี้ให้บริการในด้านการค้นข้อมูลบรรณานุกรม และ การทำบัตรรายการหนังสือในแบบของ MARC โดยระบบออนไลน์

2. ระบบ Non-books system ระบบใช้สำหรับค้นและทำบัตรรายการ ภาพยนตร์ ไม้ตเพลง แผนที่ ตันฉบับตัวเขียน และสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ระบบนี้ได้ใช้ software ของระบบ Spires (Stanford Public Information Retrieval System)

3. Archive books system ระบบนี้เป็นระเบียบด้านบรรณานุกรมของหนังสือซึ่งทำบัตรรายการโดยห้องสมุดสมาชิกของ RLIN

ในปี 1979 ได้มีการรวมระบบทั้ง 3 ของ RLIN เข้าด้วยกัน โดยใช้ชื่อใหม่ว่า Network File System ต่อมาก็ได้มีการปรับปรุงระบบ RLIN ใหม่ ซึ่งรวมงานด้านเทคนิคเป็นฐานข้อมูล ปัจจุบัน RLIN ให้บริการออนไลน์ ในเรื่องการทำบัตรรายการร่วมกัน การจัดการระบบการจัดการของ RLIN นี้ทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน ปัจจุบันมีสำนักงานอยู่ที่ Stanford University California

WLN

WLN มีชื่อเต็มว่า Washington Library Network จัดตั้งโดยห้องสมุดแห่งรัฐวอชิงตัน (Washington State Library) เมื่อปี 1971 มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ลดความซ้ำซ้อนในด้านการจัดหาและควบคุมบรรณานุกรมให้ดีขึ้น
2. เพื่อการสื่อสารระหว่างห้องสมุด
3. เพื่อบริการให้แก่ผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องเพิ่มค่าใช้จ่าย
4. เพื่อสมาชิกห้องสมุดสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างทั่วถึง
5. เพื่อเผยแพร่ระบบ WLN

ระบบนี้แตกต่างกับระบบ OCLC และ RLIN ก็คือ ได้จัดทำ software เผยแพร่ไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ

WLN สามารถให้บริการค้นฐานข้อมูลได้ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สำหรับระบบออนไลน์มีบริการ การทำบัตรรายการร่วมกัน และสหบัตร และระบบการจัดการ

WLN กำลังพัฒนาระบบออนไลน์ ระบบการจ่ายรับ และการยืมระหว่างห้องสมุด

NLM

NLM มีชื่อเต็มว่า National Library of Medicine หอสมุดแห่งนี้เริ่มตั้งเมื่อ ค.ศ. 1836 มีชื่อว่า Library of the Surgeon General's Office ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Army Medical

Library และ Armed Forces Medical Library ครั้งสุดท้าย คือ National Library of Medicine ตั้งอยู่ที่เมือง Bethesda, Maryland ห้องสมุดมีหนังสือตำราวารสารทางแพทย์ หนังสือหายาก หนังสือพิมพ์ก่อนศตวรรษที่ 15 ต้นฉบับตัวเขียน จุลสาร วิทยานิพนธ์ ไมโครฟิล์ม และรูปภาพ นับเป็นห้องสมุดทางการแพทย์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้พิมพ์บรรณานุกรมของเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่ ค.ศ. 1879 มีชื่อว่า Index-Catalogue of the Library of the Surgeon General's Office และได้จัดพิมพ์บรรณานุกรมทางแพทย์ ชื่อ Index Medicus ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Quarterly Index Medicus และ Quarterly Cumulative Index Medicus และปัจจุบันนี้ใช้ชื่อว่า Index Medicus

ห้องสมุดได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการให้บริการข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมวรรณกรรมที่เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ จัดทำบรรณานุกรมและบรรณานุกรม ได้พัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข่าวสาร และการนำข่าวสารออกมาใช้เมื่อ ค.ศ. 1961 โดยระบบที่เรียกว่า MEDLARS (Medical Literature Analysis and Retrieval System) ได้ใช้เวลาในการวางแผนระบบงานและเตรียมงานต่างๆ ถึง 3 ปี

MEDLARS เป็นระบบที่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเก็บข่าวสารและนำข่าวสารออกมาใช้ จุดประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อเผยแพร่สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยทางการแพทย์ รวมทั้ง Index Medicus ซึ่งออกเป็นรายเดือน และบรรณานุกรมเรื่องทางการแพทย์ที่น่าสนใจ
2. ควบคุมบรรณานุกรมของวารสารทางการแพทย์ เพื่อการนำออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว
3. ห้องสมุดหรือสถาบันอื่นอาจนำข้อมูลของ MEDLARS ไปใช้ เพื่อค้นคว้าวิจัยได้ ระบบ MEDLARS ได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ และได้ใช้ในกิจการอื่น เช่น การจัดทำบัตรรายการ

ปัจจุบันมีศูนย์ MEDLARS/MEDLINE ในต่างประเทศถึง 14 ประเทศ กล่าวคือ คานาดา คูเวต โคลัมเบีย ญี่ปุ่น บราซิล ฝรั่งเศส เม็กซิโก เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดน ออสเตรเลีย อังกฤษ และอิตาลี

นอกจากระบบ MEDLARS แล้ว NLM ก็ยังมีระบบอื่นๆ อีก คือ AVLINE CATLINE CHEMLINE HISLINE POPLINE SDLINE SERLINE TOXLINE

รายงานห้องสมุดระดับภูมิภาคและระดับชาติ

รายงานหลายรายงานทั้งระดับภูมิภาคและระดับชาติ เริ่มมาจากรายงานนานาชาติ

AGRIS

AGRIS มีชื่อเต็ม International Agricultural Information System เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1976 โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ มีนโยบายที่จะให้ผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศทุกระดับ เช่น นักวิจัย นักวิชาการ นักบริหาร เกษตรกรและผู้สนใจทั่วโลก สามารถใช้ข่าวสารทันสมัย (current awareness) ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผลิตผลทางการเกษตรให้มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของประชากรทั่วโลก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้แต่ละประเทศจัดทำตวรรษนี้ เอกสารด้านการเกษตรที่จัดพิมพ์ขึ้นในประเทศนั้น ๆ

AGRIS ดำเนินงาน 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ วัตถุประสงค์ของรายงานนี้

1. เพื่อให้เป็นศูนย์รวมข้อมูลสารสนเทศทางสาขาเกษตรและที่เกี่ยวข้องให้สมบูรณ์ที่สุด เอกสารที่รวบรวมได้แก่ หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ รายงานประจำปี การสัมมนา วิทยานิพนธ์ มาตรฐาน สิทธิบัตร เทป फिल्म แผ่นภาพ แผนที่ ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช

2. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศไปสู่ผู้ใช้โดยจัดพิมพ์ตวรรษนี้วารสาร บรรณานุกรมทางการเกษตรในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับนานาชาติ ให้บริการ SDI และบริการข้อมูลย้อนหลังเฉพาะเรื่อง

3. เพื่อเน้นถึงเอกสารประเภทที่ไม่พิมพ์เผยแพร่ (non-conventional literature) รายงานการค้นคว้าวิจัย รายงานการสัมมนา และวิทยานิพนธ์

4. เพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลสารสนเทศของประเทศกำลังพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร

สำนักงานระดับนานาชาติอยู่ที่ Library and Documentation System Division ของ FAO (Food Agriculture Organization) กรุงโรม ประเทศอิตาลี ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

สำนักงานระดับภูมิภาคมีอยู่ 4 ศูนย์

AIBA (Agricultural Information Bank for Asia) ประเทศฟิลิปปินส์

CEC (European Community through the Commission of the European Community) ประเทศลักเซมเบิร์ก

CIDIA (Centro Interamericano de Documentacion e Informacion y Comunicacion Agricola) ประเทศคอสตาริกา

OMUS (Centre de documentation de l'Organization pour la mise en valeur du fleuve Sénégal) ประเทศเซเนกัล

สำนักงานระดับชาติของไทยอยู่ที่ ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Center) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การดำเนินงานของ AGRIS

การบริหารงานตลอดจนการประสานงานจะดำเนินการโดยสำนักงานที่กรุงโรม ส่วนศูนย์ต่าง ๆ ก็มีหน้าที่บ่อนข้อมูล ซึ่งได้แก่การรวบรวมและการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์ ส่วนการประมวลข้อสนเทศต่าง ๆ ที่ได้รับจากศูนย์ต่าง ๆ ไว้ในเทปแม่เหล็กดรรชนี AGRINDEX การให้บริการ SDI ซึ่งต้องดำเนินการโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วสำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency = IAEA) ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียจะเป็นผู้รับผิดชอบ

กิจกรรมของ AGRIS ระดับนานาชาติ

จัดพิมพ์ดรรชนี/บรรณานุกรมทางการเกษตร AGRINDEX (รายเดือน) เล่มแรกออกเมื่อเดือนมกราคม ปี 1976 จัดพิมพ์โดย FAO รวบรวมดรรชนีที่ได้รับจากศูนย์ AGRIS ทุกประเภท ให้ข้อสนเทศทันสมัยทางการเกษตรทั่วโลก ตลอดจนส่งเสริมการเกษตรสำหรับนักส่งเสริมการเกษตรที่มีความสำคัญต่อนานาชาติ AGRINDEX ที่ผลิตออกมานี้มีทั้งที่เป็นรูปเล่มและเทปแม่เหล็ก

ถ้าหากไมโครฟิชเอกสารที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละศูนย์ เพื่อความคงทนถาวรในการจัดเก็บและเพื่อประโยชน์ในการให้บริการเอกสาร แต่จะเน้นทางด้านสิ่งพิมพ์ประเภทที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่มากกว่า เพราะผู้ใช้มีความลำบากที่จะแสวงหา

ให้บริการสำเนาเอกสาร สำเนาไมโครฟิช ศูนย์ทุกระดับรับผิดชอบในการจัดหาสำเนาเอกสาร/สำเนาไมโครฟิช สิ่งพิมพ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้แก่ศูนย์ AGRIS อื่น

ให้บริการ SDI และบริการข้อมูลย้อนหลังเฉพาะเรื่องจากเทปแม่เหล็ก AGRINDEX ศูนย์ใดที่ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อทำการค้นข้อมูลจากเทปแม่เหล็ก ก็สามารถให้บริการได้โดยติดต่อไปที่ IAEA ที่เวียนนา ซึ่งเป็นฐานข้อมูลของ AGRIS หรือติดต่อไปที่สำนักงานที่โรม

กิจกรรมของ AGRIS ระดับภูมิภาค (AIBA)

จัดพิมพ์ AGRISIA โดยรวบรวมบรรณานุกรมข้อมูลเกษตรจากประเทศสมาชิก รวม 8 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย บังกลาเทศ ชองกง และเกาหลี ออกราย 3 เดือน เล่มแรกพิมพ์ออกมาในปี 1977

กิจกรรมของ AGRIS ระดับชาติ

ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Center)

ในการเริ่มต้นโครงการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังไม่มีบุคลากรพอเพียง สำนักหอสมุดจึงได้เสนอองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ให้ติดต่อกับศูนย์บริการเอกสารการวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ว่าเป็นศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติระยะหนึ่ง โดยมีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมอยู่ด้วย และเมื่อสำนักหอสมุดมีความพร้อมทางด้านบุคลากรแล้ว ก็ได้รับโอนโครงการนี้มาดำเนินการเมื่อเดือนเมษายน 2523 และเริ่มจัดส่งข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรให้แก่ศูนย์ประสานงานขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติที่เวียนนา โดยผ่านศูนย์ภูมิภาค คือ AIBA ณ เมืองลอสบานอส (Los Banos) ประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อจัดพิมพ์ AGRINDEX และ AGRISIA ทูที่ได้รับในการดำเนินงานจาก IDRC (International Development Research Center)

ทำการอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องความร่วมมือในโครงการศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติให้แก่บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศของมหาวิทยาลัย กรม กอง ซึ่งรับผิดชอบงานจัดทำงานบรรณานุกรมและบริการสนเทศด้านการเกษตร เพื่อขยายงานด้านเอกสารและบริการข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

จัดพิมพ์บรรณานุกรมการเกษตรของประเทศไทย (Thai Agricultural Bibliography) ซึ่งมี 2 ประเภท

1. บรรณานุกรมปีปัจจุบัน กำหนดออกรายเดือน เล่มแรกออกเมื่อ 2525
2. บรรณานุกรมย้อนหลัง กำหนดออกรายปี เล่มแรกออกเมื่อ 2523

บรรณานุกรมทางการเกษตรของประเทศไทย ทั้ง 2 ประเภทนี้ นอกจากจะมีบรรณานุกรมที่
 ข้อเสนอแนะจากสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏใน AGRINDEX และ AGRISIA แล้ว ยังเพิ่มข้อเสนอแนะอื่น ๆ
 เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ และงานส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทยด้วย

ถ่ายทำไมโครฟิล์มเอกสารด้านการเกษตรเพื่อเก็บข้อมูลให้สมบูรณ์ บริการ SDI แก่
 นักวิจัยในประเทศ ในระยะแรกขอความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และตั้ง
 ตั้งแต่ปี 1982 เป็นต้นมา ได้ขอใช้บริการไปที่เวียนนาโดยตรง

CARIS

CARIS มีชื่อเต็มว่า Current Agricultural Research Information System เป็นข่าย
 งานความร่วมมือระหว่างประเทศในโครงการหนึ่งของ FAO เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้าน
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร โดยที่แต่ละประเทศจะช่วยกันรวบรวมข้อมูลงานวิจัยทาง
 การเกษตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา

FAO ได้เลือก AIBA (Agricultural Information Bank for Asia) และ SEARCA
 (Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture)
 ทำหน้าที่เป็น CARIS Regional Center ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

สำหรับประเทศไทยในระยะเริ่มแรก ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยรับหน้าที่เป็น
 National CARIS Liaison Office เมื่อ พ.ศ. 2518 และ National CARIS Center เมื่อ พ.ศ.
 2522 โดยมีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้ความร่วมมือจัดทำ input sheet ส่งให้
 Regional Center เพื่อจัดพิมพ์หนังสือชื่อ Agricultural Research in Developing Countries
 พิมพ์โดย FAO เป็นหนังสือคู่มือซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย นักวิจัย และโครงการ
 วิจัยทางการเกษตรของประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลก ประโยชน์ที่ได้รับก็คือ ช่วยให้ทราบว่ามีใคร
 กำลังทำงานวิจัยด้านการเกษตรในเรื่องอะไรบ้างในประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลก ทำให้การติดต่อ
 สื่อสารระหว่างสถาบัน ระหว่างนักวิจัย ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการทำได้สะดวกรวด-
 เร็วขึ้น เป็นประโยชน์สำหรับใช้พิจารณาประกอบการวางแผนงานวิจัยด้านการเกษตรทั้งในระดับ
 ชาติและระหว่างชาติด้วย

โครงการ CARIS นี้ ได้โอนมาอยู่กับสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2526

IBIC

IBIC มีชื่อเต็มว่า International Buffalo Information Center หรือมีชื่อเป็นภาษาไทยว่า ศูนย์สนเทศทางกระบือนานาชาติ โดยมีที่ทำการอยู่ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การปรับปรุงและพัฒนากระบือสำหรับใช้งาน หรือกระบือปลัก (Swamp buffalo) ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เพิ่งเริ่มมาได้ประมาณ 10 ปี เป็นผลให้มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกระบือกันมาก แต่ยังไม่มีการรวบรวมเอกสารข้อมูล ซึ่งมีความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการเลี้ยงกระบือสำหรับใช้งานไว้ในแหล่งเดียวกัน ซึ่งเป็นผลเสียอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาการผลิตและการวิจัยในอนาคตของประเทศต่างๆ ที่มีการเลี้ยงกระบือ จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการเอกสารทางกระบือนานาชาติขึ้น โดย IDRC ให้การสนับสนุนทางการเงิน และเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2524 โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสัตวแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมปศุสัตว์ ภาควิชาสัตวบาลจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะกรรมการที่ปรึกษา

วัตถุประสงค์ของศูนย์สนเทศ

1. รวบรวมเอกสารทางกระบือจากแหล่งต่างๆ ทั่วโลก และจัดตั้งระบบการจัดเก็บและเรียกใช้ เอกสารตั้งแต่ปี 1978-1983 มีประมาณ 3,700 รายการ
2. ให้บริการคำถาม-คำตอบ โดยการแนะนำไปยังนักวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสม
3. ผลิตบรรณานุกรมทางกระบือและหัวข้อที่เกี่ยวข้องย้อนหลังและข่าวสารทันสมัย
4. จัดทำสำเนาเอกสารให้แก่ผู้ใช้
5. จัดทำนามานุกรมนักวิจัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับงานกระบือ หนังสือที่พิมพ์แล้ว คือ Directory of Names in Buffalo Studies and Research
6. จัดพิมพ์รายชื่องานวิจัยทางกระบือที่กำลังดำเนินการอยู่
7. จัดพิมพ์บทสรุป : เอกสารทางงานวิจัยของนักวิจัย เอกสารที่พิมพ์แล้วได้แก่

1. A Compendium of Research Results and State of Knowledge Report on Buffalo Nutrition-Agro-Industrial By-products Utilization in the Feeding of Buffalos

2. A Compendium of Research Results and State of Knowledge Report on Clinical Aspects of Buffalo Reproduction (1964-1983)

8. ช่วยแปลบทความ

9. ออกข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงการติดต่อกันระหว่างสถาบันในประเทศต่างๆ ได้จัดพิมพ์ Buffalo Bulletin v. 1 no. 1 March 1982 ซึ่งมีกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน

ในปัจจุบันนี้ องค์การนานาชาติ เช่น องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติก็ให้การสนับสนุน ประเทศในกลุ่มอาเซียนก็ให้ความสนใจ เพราะการจัดตั้งศูนย์นี้สามารถรวบรวมข้อสนเทศวิจัยกระบือไว้เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการค้นคว้ากลับไปใช้งานได้

AIT

AIT มีชื่อเต็มว่า Asian Institute of Technology ชื่อไทย สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดแห่งนี้ก็เพื่อให้บริการหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ในสาขาทางวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง AIT เป็นสถาบันที่นำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด ชั้นแรก ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านจัดหา

AIT ได้จัดทำ Union List of Serials เสร็จไปแล้ว 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 พิมพ์รายชื่อเป็น Abstract และ Index ให้ชื่อเรื่อง Union List of Serials in Thailand ; Automated Union List of Serials Stage 1 : Abstract and Index Journals. ครั้งที่ 2 พิมพ์รายชื่อวารสารทั้งหมด ให้ชื่อว่า Union List of Serials in Thailand

หน้าที่สำคัญของ AIT คือ พยายามปรับปรุงและพัฒนาการเข้าถึงชั้นสนเทศภายในภูมิภาคตลอดจนประสานงานในการดำเนินงานกับศูนย์ข้อมูลเฉพาะวิชาที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้ AIT ยังได้ชี้ให้เห็นว่าห้องสมุดขนาดกลางหรือขนาดเล็ก ก็สามารถที่จะนำเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กมาใช้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งก็จะเป็นการส่งเสริมให้ห้องสมุดอื่นๆ เริ่มกิจกรรมทางด้านเครื่องจักรกลขึ้นบ้าง

ห้องสมุด AIT ได้นำคอมพิวเตอร์ใช้ในงานเทคนิคห้องสมุด 2 ประการ คือ การจัดซื้อและการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วได้ขอใช้ MARC Records ของห้องสมุดแห่งชาติออสเตรเลีย โดยติดต่อผ่านกองห้องสมุดแห่งชาติ

สถาบันแห่งนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางภูมิภาคสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (The Regional Documentation Center at the Asian Institute of Technology) สถาบันได้จัดตั้งศูนย์สนเทศชั้น 4 แห่ง เพื่อรวบรวมข้อมูลเผยแพร่โดยการแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ บริการสนเทศ บริการถ่ายเอกสาร ศูนย์ทั้ง 4 นี้ คือ :-

1. The International Center for Geotechnical Engineering (AGE)
2. The International Ferrocement Information Center (IFIC)
3. The Renewable Energy Resources Information Center (RERIC)
4. The Environmental Sanitation Information Center (ENSIC)

ISDS

ISDS มีชื่อเต็มว่า International Serials Data System หรือในชื่อไทย ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติระดับสากล ตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือและข้อตกลงกันระหว่างองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติกับรัฐบาลฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2516 มีสำนักงานดำเนินงานอยู่ที่ปารีส ดำเนินการโดยคณะกรรมการอำนวยการ (Governing Board) ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ควบคุมงบประมาณและแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ มีกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ (Technical Advisory Committee) เป็นที่ปรึกษา ส่วนคณะกรรมการที่เป็นกรรมการระหว่างชาติ เลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ (General Assembly)

ISDS สากล เป็นงานส่วนหนึ่งของโครงการสารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างชาติ (UNISIST—Universal Information System in Science and Technology) มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารที่ดำเนินการอยู่ในประเทศต่างๆ ภายใต้แบบแผนเดียวกัน และให้มีแหล่งข้อมูลวารสารที่พิมพ์จากทุกแห่งในโลก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

ในการบันทึกข้อมูลมีการกำหนดรหัสประจำวารสารสากล ISSN (International Standard Serial Number) เลขรหัสนี้เป็นเลขเฉพาะวารสารแต่ละชื่อ ซึ่งต้องใช้คู่มือในการลงรายการของห้องสมุดการศึกษาฯ สหประชาชาติกำหนดขึ้นไว้

ISDS สากล มีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการบันทึกข้อมูลวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ ออกมาทั่วโลกให้เป็นแบบเดียวกัน

1. สร้างและบำรุงรักษาแหล่งข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์
2. เผยแพร่ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสากลในรูปของสิ่งพิมพ์ ไมโครฟิล์ม หรือเทปคอมพิวเตอร์
3. ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติในระดับชาติและระดับภูมิภาค
4. ประสานงานระหว่างศูนย์ข้อมูลระหว่างชาติกับองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ
5. กำหนดมาตรฐานสากลต่างๆ ที่จะใช้ในการบันทึกข้อมูลวารสารให้เป็นแบบแผนเดียวกัน
6. ติดต่อกับสำนักพิมพ์เพื่อขอความร่วมมือในการใช้เลขรหัสวารสารสากล เพื่อพิมพ์ลงบนวารสาร
7. บริการตอบคำถามแก่ผู้ใช้ข้อมูลวารสาร
8. จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานวารสารจากศูนย์อื่น ๆ

ISDS - Regional Centre for Southeast Asia

ISDS - Regional Centre for Southeast Asia มีชื่อเป็นไทยว่า ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดตั้งเมื่อปี 2519 ด้วยความร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิก 6 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย ได้รับความช่วยเหลือในการดำเนินงานทั้งทางด้านการเงิน และด้านวิชาการจากองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติ (UNESCO) และองค์การวิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (IDRC) แห่งแคนาดา มีสำนักงานอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติประเทศไทย ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติเป็นผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการศูนย์แห่งภูมิภาคนี้ เป็นผู้ดำเนินงานศูนย์ภายใต้การกำหนดนโยบายของสภาผู้อำนวยการศูนย์ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการศูนย์ ๆ แห่งชาติรวม 5 ชาติ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหน้าที่

1. จัดตั้งและบำรุงรักษาแหล่งข้อมูลแห่งภูมิภาค โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
2. เผยแพร่ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแห่งภูมิภาคไปยังประเทศสมาชิก และศูนย์สากล ฯ
3. ประสานงานระหว่างศูนย์แห่งชาติกับศูนย์สากล ฯ
4. จัดประชุมผู้อำนวยการศูนย์ ฯ แห่งชาติต่าง ๆ
5. บริการตอบคำถามแก่ผู้ใช้ข้อมูลวารสาร
6. จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานวารสารศูนย์ ฯ แห่งชาติต่าง ๆ ในข่ายงานของศูนย์ภูมิภาค

โครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็คือ การจัดทำสหบรรณานุกรมวารสารระหว่างชาติ (Union List of International Serials in Southeast Asia) ขึ้นในภูมิภาค โครงการนี้ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจาก UNESCO เพื่อจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ใช้กันได้กับโปรแกรมข้อมูลของศูนย์ ฯ สากล ซึ่งจะสามารถดึงข้อมูลจาก ISDS Data Base File ประโยชน์ที่จะได้รับจากสหบรรณานุกรมวารสารนี้ก็คือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับโครงการศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเอกสารและสิ่งพิมพ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (National Libraries and Documentation Center of Southeast Asia Consortium NLDC-SEA Consortium)

การใช้คอมพิวเตอร์ของศูนย์ ฯ ภูมิภาคนี้ได้รับความช่วยเหลือ และร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์ภูมิภาคพิมพ์บรรณานุกรมวารสารของศูนย์ ฯ ชื่อว่า ISDS-SEA Bulletin ซึ่งออกฉบับแรกเมื่อปี 1981, ISDS-SEA Newsletter เมื่อปี 1979, ISDS-SEA Pamphlet 1978, 1982, ISDA-SEA Charter and Statues, 1979 และ List of Generic Terms in Languages used in ISDS-SEA Member Countries, 1981

ISDS-National Centre for Thailand

ISDS-National Centre for Thailand มีชื่อเป็นไทยว่า ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งประเทศไทย หอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์ ฯ ดำเนินงานภายใต้งานบริการหนังสือพิมพ์และวารสาร หัวหน้างานบริการหนังสือพิมพ์และวารสารทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ฯ

ศูนย์ฯ ๑ มีหน้าที่

1. เก็บรวบรวมข้อมูลวารสารที่ผลิตขึ้นในประเทศ
2. บันทึกข้อมูลวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย โดยกรอกลงในแบบข้อมูลตามมาตรฐานข้อมูลวารสารระหว่างชาติ ศูนย์จะเก็บต้นฉบับไว้ แล้วสำเนาส่งไปเก็บไว้ที่ศูนย์ฯ ข้อมูลแห่งภูมิภาค 1 ชุด พร้อมทั้งหน้าปกในของวารสารเพื่อรวบรวมส่งให้ศูนย์ฯ สากลต่อไป
3. กำหนดรหัสหมายเลขประจำวารสารสากลให้แก่วารสารที่พิมพ์ในประเทศไทยและติดต่อกับสำนักพิมพ์เพื่อขอความร่วมมือในการพิมพ์รหัสวารสารสากลลงบนวารสาร
4. ประสานงานกับศูนย์ข้อมูลระหว่างชาติอื่น ๆ
5. เข้าร่วมประชุมผู้อำนวยการศูนย์ระดับประเทศทั่วโลก และระดับภูมิภาค
6. บริการตอบคำถามแก่ผู้ใช้ข้อมูลวารสาร
7. จัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน และจัดฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานวารสาร
8. ร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการจัดทำสหบรรณานุกรมวารสารแห่งประเทศไทยและแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

NLDC-SEA Consortium

NLDC-SEA Consortium ชื่อเต็มว่า National Libraries and Documentation Center of Southeast Asia Consortium ชื่อเป็นไทยว่า ศูนย์กลางแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการนี้จัดขึ้นเพื่อใช้วัสดุห้องสมุดร่วมกันในระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สมาชิกผู้ร่วมโครงการมี สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ศูนย์นี้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 โดยได้รับการช่วยเหลือในด้านการเงินจาก IDRC เพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือสื่อสาร

บริการที่ให้คือ จัดหาหนังสือ เอกสาร และวัสดุห้องสมุด ให้นักวิจัย นักศึกษา จากห้องสมุดของประเทศสมาชิกได้ แต่ต้องเป็นเอกสารที่ไม่ใช้ฉบับและปกปิด หรือเป็นหนังสือหายาก ในกรณีที่ขอลายทำสำเนา หรือทำเป็นวัสดุย่อส่วน จะต้องเสียค่าบริการ

ศูนย์มีบริการโทรพิมพ์ติดต่อไปยังห้องสมุดประเทศสมาชิกในกรณีที่ต้องการข้อมูลอย่าง
รีบด่วน

SEAPRINT

SEAPRINT ชื่อเต็มว่า Southeast Asian Imprints ชื่อเป็นไทย โครงการบรรณานุกรมแห่งภูมิภาค ศูนย์ที่ดำเนินการตั้งอยู่ที่ Universiti Sains Malaysia ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การวิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างชาติ (IDRC) เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2525 เป็นโครงการการจัดทำบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยบรรณานุกรมแห่งชาติจากประเทศ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และไทย ประเทศมาเลเซียจะทำหน้าที่เป็น Regional Processing Center บรรณานุกรมภูมิภาคนี้เป็นเครื่องมือในการจัดหาและคัดเลือกหนังสือ การปฏิบัติงานใช้โปรแกรมระบบ THAIMARC เปรียบเทียบกับระบบ SEAMARC II จากคู่มือที่ Universiti Sains Malaysia ส่งมาให้ และได้จัดทำโปรแกรม Conversion Subsystem โดยทดลองข้อมูล 200 รายการ เข้าโปรแกรมเป็นระบบ SEAMARC II ส่งไปให้ที่ Universiti Sains Malaysia

หากโครงการนี้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การให้บริการข้อสนเทศก็จะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการรวมบรรณานุกรมแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าไว้ด้วยกันทำให้การปฏิบัติงานของศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ในภูมิภาคนี้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น.

HELLIS

HELLIS จัดตั้งโดยองค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ HELLIS มีชื่อเต็มว่า Health Literature, Library and Information Services ข่ายงานทางแพทย์และสาธารณสุข ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิก 11 ประเทศ คือ บังกลาเทศ พม่า เกาหลี อินเดีย อินโดนีเซีย มัลดีฟ มอโกเลีย เนปาล ศรีลังกา ภูฐาน และไทย มีการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกเกี่ยวกับข่ายงานนี้เป็นครั้งแรก ระหว่างวันที่ 27-31 สิงหาคม 2522 (1979)

การที่ต้องมีรายงานห้องสมุด

1. เอกสารทางสาขาแพทย์และสาธารณสุขในปัจจุบันนี้มีผลิตออกมามากแม้แต่ห้องสมุดใหญ่ ๆ ก็ไม่สามารถที่จะจัดหามาให้ครบถ้วนได้

2. การใช้ทรัพยากรร่วมกันจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด
3. การมีบริการค้นเรื่องทางแพทย์และสาธารณสุขอย่างรวดเร็วด้วยวิธี MEDLARS/MEDLINE (Medical Literature Analysis and Retrieval System) (MEDLINE—rapid way to obtain references to recently published articles in medicine, public health and related subject fields)
4. การจัดทำบรรณานุกรมที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ เพื่อค้นหาเอกสารอ้างอิง เป็นต้นว่า วรรณกรรมวารสาร, สารสังเขป, สหบัญชรวารสาร และสหบัญชรหนังสือ

วัตถุประสงค์ของข่ายงาน

1. เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่สามารถหาได้ภายในประเทศ
2. เพื่อที่จะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอื่นและภูมิภาค
3. เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาคอื่น

งานของห้องสมุดที่ทำร่วมกัน

1. การจัดหาทรัพยากร
2. การวิเคราะห์หนังสือและทำบัตรรายการ
3. การบริการสารสนเทศ
4. การยืมระหว่างห้องสมุด
5. การจัดทำบรรณานุกรม
6. การฝึกอบรม

หลักในการตั้งข่ายงาน

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกันและการมีข่ายงานเป็นวิธีที่ดี เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่การบริการชุมชนทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข
2. ลักษณะของข่ายงานระดับชาติควรจะได้รับการตัดสินใจโดยผู้ที่มีอำนาจในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้โดยการพิจารณาถึงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แต่จะต้องเกิดประโยชน์แก่ห้องสมุดที่มาร่วมในข่ายงานด้วย

3. ห้องสมุดทุกแห่งที่เข้าร่วมในข่ายงานจะต้องได้รับการช่วยเหลือ เพื่อการพัฒนาให้
ดีขึ้นจนสามารถเข้าร่วมในข่ายงานได้

4. การดำเนินงานของข่ายงาน ควรจะต้องใช้ระบบที่เป็นมาตรฐานสากลระหว่าง
ประเทศเพื่อที่จะได้สามารถเชื่อมโยงกันได้

กิจกรรมของข่ายงาน HELLIS ที่กำหนดจะทำ

1. การฝึกอบรม
2. การสำรวจความต้องการของผู้ใช้
3. การสำรวจทรัพยากรที่มีตามประเทศสมาชิก
4. การร่วมมือจัดทำบรรณานุกรมเพื่อใช้ในการทำงานร่วมกับการทำตรรชนี การทำ
ทำเนียบนามของห้องสมุด

5. การสำรวจหาเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะพัฒนาห้องสมุด เพื่อที่จะสามารถเข้าร่วมข่ายงานได้
ประเทศสมาชิกที่คงข่ายงานแล้ว และทำหน้าที่เป็น National Focal Points

1. Bangladesh : National Medical Library and Documentation Centre
Institute of Public Health Dacca 23
2. Burma : Library of the Department of Medical Research, Ministry
of Health, Rangoon
3. India : National Medical Library
Ring Road
New Delhi
4. Indonesia : National Institute of Health Research and Development
Ministry of Health
Jakarta
5. Nepal : Bir Hospital Library, Ministry of Health
Kathmandu

6. Sri Lanka : Medical Library
University of Colombo
Colombo
7. Thailand : Library Division (Siriraj Hospital)
Mahidol University
Bangkok 10700

กิจกรรมของหน่วยงาน HELLIS ที่ได้ทำไปแล้ว

1. การฝึกอบรมบรรณารักษ์ในภูมิภาคเพื่อเข้าใจในเรื่องข่ายงาน
2. การฝึกอบรมบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่ทำตวรรษีวารสาร
3. การออก HELLIS Newsletter ออกปีละ 2 ฉบับ ฉบับแรกออกเมื่อเดือนมีนาคม 1982
4. การทำตวรรษีวารสารทางด้านการแพทย์ และสาขาที่เกี่ยวข้องจากวารสารที่ผลิตในประเทศสมาชิก เลือกเฉพาะบทบาทที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยให้ชื่อว่า Index Medicus of South-East Asia Region (IMSEAR) ปัจจุบันเล่ม 1 เริ่ม June 1980 - July 1981 พิมพ์เสร็จแล้ว ส่วนเล่มที่ 2 และ 3 กำลังจัดพิมพ์อยู่
5. การถ่ายเอกสาร
6. การบริการ MEDLARS
7. การส่งหนังสือที่เกี่ยวข้องกับข่ายงานมาให้เพื่อศึกษาและให้แจกจ่ายแก่ห้องสมุดในข่ายงาน

กิจกรรมร่วมกับข่ายงานอื่น

ทำงานร่วมกับ Health Services Research (HSR) ในด้านเทคนิคเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ (Fugitive papers)

การวิจัยบริการอนามัย คือ การวิจัยที่เป็นการศึกษาอย่างมีระบบของวิธีการที่จะนำเอาความรู้ในทางชีวการแพทย์ (Biomedical Research) และความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในเรื่องสุขภาพอนามัยของบุคคล และชุมชนภายใต้ภาวะที่กำหนดให้ อันจะรวมถึงการวิจัยประเมินผลระบบการให้บริการด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อทำทำเนียบโครงการวิจัย นักวิจัย
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยบริการสาธารณสุข
3. เพื่อเสนอข้อมูลให้แก่องค์การอนามัยโลกใช้เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการดังกล่าว
4. เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ สิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เผยแพร่ Fugitive papers คือ เอกสารทางวิชาการที่พิมพ์เผยแพร่ออกมาเป็นจำนวนน้อยโดยไม่ได้มุ่งประสงค์เพื่อการค้า

สำหรับประเทศไทย กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ทำหน้าที่เป็น National Focal Point กิจกรรมที่ได้ทำไปแล้วคือ :-

1. กรอก input sheet เพื่อทำคานวรีวารสาร South- East Asia Region (IMSEAR) ส่งไปให้ห้องสมุดภูมิภาคที่นิวเดลี ของเล่มที่ 1, 2 และ 3
2. จัดทำรายชื่อวารสารการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องของห้องสมุดแพทย์ในประเทศไทยชื่อว่า Union List of Serials in Medical and Health Science Libraries in Thailand
  - 2.1 ได้ทำรายชื่อห้องสมุดแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องในประเทศส่งไปรวบรวมพิมพ์ Directory of Health Science Libraries in South-East Asia 1979
3. ถ่ายสำเนาเอกสารให้ประเทศสมาชิกตามที่ติดต่อขอมมา
4. ให้บริการสารนิเทศด้วยวิธี MEDLARS แก่ห้องสมุดในเครือข่าย
5. จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ National MEDLARS Workshop for Health Science Librarians เมื่อวันที่ 4-7 กันยายน 2527
6. ส่งข่าวไปให้ HELLIS Newsletter

SEAMIC

SEAMIC มีชื่อเดิมว่า Southeast Asian Medical Information Center (SEAMIC) มีสำนักงานอยู่ที่นครโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เริ่มดำเนินการเมื่อปี 1973 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในด้านการวางแผนสาธารณสุข

การรักษาพยาบาล การฝึกอบรม โดยการแลกเปลี่ยนข้อสนเทศทางการแพทย์และสาธารณสุข ประเทศที่เป็นสมาชิกคือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย

กิจกรรมที่ดำเนินการแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

1. จัดให้มีการประชุม การฝึกอบรม ในเรื่องทางการแพทย์สาธารณสุข และกิจการห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการแพทย์ และสาธารณสุข

2. แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อสนเทศ โดย

– ให้บริการถ่ายเอกสารและบริการสารนิเทศด้วยวิธี MEDLARS

– แต่งตั้งให้ห้องสมุดในประเทศสมาชิกทำหน้าที่เป็นสถานีกลาง เพื่อแจกจ่ายหนังสือเอกสารไปให้ห้องสมุดในประเทศนั้น ๆ

– จัดพิมพ์เอกสารงานวิจัยในสาขาแพทย์และสาธารณสุขที่มีผู้เขียน หรือจากรายงานการประชุมที่จัดขึ้น

– บริการของห้องสมุด SEAMIC คือ ให้ห้องสมุดของ SEAMIC ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่ห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับประเทศไทย กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ทำหน้าที่เป็น MEDLARS Key Station และ Book Depot กิจกรรมที่ได้ทำไปแล้วคือ :-

1. ทำรายชื่อวารสารภาษาไทยทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องที่พิมพ์เผยแพร่ส่งไปรวมพิมพ์เป็นเล่ม ชื่อ Directory of Medical Periodicals in Southeast Asia

2. ทำตวรรษีวารสารทางสาขาการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องที่พิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย ลงใน input sheet เพื่อส่งไปที่ SEAMIC - Tokyo

3. ให้บริการถ่ายทำสำเนาเอกสาร ทำไมโครฟิล์ม ส่งไปให้ห้องสมุดประเทศสมาชิกตามที่ต้องการ

4. ให้บริการสารนิเทศด้วยวิธี MEDLARS โดยติดต่อไปที่ SEAMIC SEAMIC จะส่งไปที่ JICST

5. ไปร่วมประชุมกับบรรณารักษ์ทางห้องสมุดแพทย์ในภูมิภาคเพื่อพัฒนากิจการของ

รายงาน

ASTINFO

ASTINFO มีชื่อเต็มว่า The Regional Network for the Exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific ก่อตั้งโดยองค์การศึกษาและวัฒนธรรมสหประชาชาติ (UNESCO) ตามคำแนะนำของ United Nations Conference on Science and Technology for Development (UNCSTD) เมื่อเดือนสิงหาคม ปี 1979 เพื่อพัฒนาให้เข้าถึงข้อสนเทศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนข้อสนเทศในระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนา

ในปี 1980 องค์การศึกษาและวัฒนธรรมสหประชาชาติ ได้ศึกษาถึงเรื่องข้อสนเทศและการใช้ข้อสนเทศในทางประเทศทางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามมีโครงการหลายโครงการที่อยู่ในข่ายงานของแอสติโนโฟ ได้ดำเนินการอยู่แล้วในภูมิภาค เป็นต้นว่า การฝึกอบรมการพัฒนาการศึกษา โครงการงานทางด้านเทคนิค

วัตถุประสงค์ของแอสติโนโฟ ก็เพื่อที่พัฒนางานด้านสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค ในรูปลักษณะข่ายงานทางสาขาวิชาหลักสำคัญ ๆ ของแอสติโนโฟอาจแบ่งได้ดังนี้ :-

- เป็นโครงการที่ดำเนินการเพื่อใช้ในประเทศ
- การวางแผนโครงการและการประเมินผลจะต้องเป็นการร่วมมือกันได้ในภูมิภาค
- การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือจะมุ่งไปในงานหรือโครงการที่จะเห็นผลได้เร็ว
- โครงการที่ดำเนินการจะต้องเป็นโครงการที่แลกเปลี่ยนข้อเทศและประสบการณ์และเป็นการปฏิบัติงานจากระบบที่มีอยู่แล้ว และจากทรัพยากรที่สามารถทำได้ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถเสริมสร้างข่ายงานใหม่เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาในที่ที่ต้อการการพัฒนา

งบประมาณ

งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการจะได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) แต่กึ่งๆก็ตาม อย่างไรก็ตาม คาดว่าจะได้รับเพิ่มในปี 1985-1986 นอกจากนี้ยังได้ติดต่อแหล่งเงินทุนอื่น ๆ อีก เป็นต้นว่า จาก IDRC, Lee Foundation, JICA

ที่ตั้งของแอสติโนไฟ

ในขณะที่ ASTINFO ยังไม่มีสำนักงานถาวร UNESCO Regional Office on Science and Technology for Southeast Asia ที่กรุงจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย รั้งที่จะทำหน้าที่เป็นสำนักงานชั่วคราวของแอสติโนไฟ Regional Secretariat ไปก่อน และมี Mrs. Susanne Ormager ผู้เชี่ยวชาญงานทางด้านนี้จากประเทศเดนมาร์ก มาประจำทำงานที่สำนักงานเป็นเวลา 2 ปี โดยเริ่มงานตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1984

การประชุม Consultative Meeting เกี่ยวกับแอสติโนไฟ

แอสติโนไฟได้จัดให้มีการประชุม Consultative Meeting มาแล้วรวม 2 ครั้ง คือ :-

ครั้งที่ 1 วันที่ 3-5 ตุลาคม 1983 ที่นครนานกิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ที่เข้าร่วมประชุมครั้งนี้มาจาก 6 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ฟิลิปปินส์และไทย พอสสรุปประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้ :-

1. การวางแผนและการประเมินผลงานแอสติโนไฟ จะเป็นการดำเนินการร่วมกับของประเทศที่เข้าเป็นสมาชิก ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศ

2. เพื่อให้สามารถดำเนินการตามข้อแรกได้ องค์การศึกษาและวัฒนธรรมสหประชาชาติจะต้องจัดการประชุมระหว่างประเทศสมาชิก การประชุมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ :-

- Regional Consultation Meetings (RCMs)
- ASTINFO Working Group Meeting (WGMs)

สำหรับ RCM คือ การประชุมผู้บริหารอาวุโสในระดับวางนโยบาย
วัตถุประสงค์ของ RCMs คือ

- เสนอวัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่สำคัญของกิจกรรม แอสติโนไฟ
- จัดทำคู่มือเพื่อการปฏิบัติ
- ประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการแอสติโนไฟ
- เสนอแนะสถานที่ที่จะให้ทำ pilot projects
- การประชุม RCMs จะดำเนินการจัดประชุมโดยประเทศสมาชิกหรือที่สำนักงานภูมิภาคขององค์การศึกษาและวัฒนธรรมสหประชาชาติ

- องค์การศึกษาวัฒนธรรมสหประชาชาติ จะเป็นผู้ร่างระเบียบวาระการประชุม และจะนำเสนอต่อประเทศสมาชิกเพื่อรับรอง

3. การประชุม WGMs จะเป็นการประชุมในระดับวิชาการ โดยจะเชิญผู้เชี่ยวชาญทางข้อสนเทศจากประเทศสมาชิกไปร่วมประชุม ซึ่งจะมีการประชุมทุกปี โดยจะเริ่มตั้งแต่ปี 1984

วัตถุประสงค์ของ WGMs

- เสนอโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคู่มือที่กำหนดขึ้น โดยคณะกรรมการ
- เสนอวิธีการปฏิบัติในการที่จะร่วมมือกัน
- เสนอวิธีการแก้ไขในปัญหาทางเทคนิค

4. การประชุมจะดำเนินการให้เป็นไปตามกฎและวิธีการขององค์การ

5. ผู้ที่จะมาเข้าร่วมประชุมทั้งสองประเภท องค์การจะเป็นผู้เชิญและออกค่าใช้จ่ายในการไปเข้าร่วมประชุม อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกอาจจะเสนอผู้เข้าประชุมเพิ่มเติมได้ แต่จะต้องออกค่าใช้จ่ายเอง และจะต้องได้รับการอนุมัติจาก Director General ขององค์การ

6. การประชุมทั้ง RGMs และ WGMs จะเสนอความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการพิจารณาต่อ Director General ขององค์การศึกษาวัฒนธรรมสหประชาชาติ

7. รายงานของทั้ง RCMs และ WGMs จะนำเสนอให้ประเทศสมาชิกได้ทราบเพื่อที่จะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแอสตินโฟ

ครั้งที่ 2 วันที่ 5-7 พฤศจิกายน 2527 ที่กรุงจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนั้นมาจาก 9 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ ศรีลังกา และไทย

วัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ คือ-

1. เผยแพร่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแอสตินโฟของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ให้เป็นที่รู้จักดีขึ้น โดยเฉพาะในระหว่างองค์การและสถาบันที่ร่วมงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการสารนิเทศ

2. อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ ประสพการณ์ระหว่างองค์การและสถาบันที่ร่วมงานในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสารนิเทศของประเทศ

3. ศึกษาถึงวิธีการแก้ปัญหาด้านสารสนเทศของประเทศต่าง ๆ ที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน ตลอดจนศึกษาถึงวิถีทางและวิธีการของระบบ การติดต่อระหว่างข่ายงานและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

4. เพื่อรับทราบรายงานและทบทวนกิจกรรมต่าง ๆ ของแอสตินโฟ ในระหว่างปีที่ผ่านมา และพิจารณาโครงการเพื่อเสนอสำหรับปี 1985

ข่ายงานของแอสตินโฟจะมี National Coordinating Unit และ Associated Centres สำหรับ National Coordinating Unit นั้น จะมี 1 แห่ง ส่วน Associated Centres ควรไม่เกิน 5-6 แห่ง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก Associated Centres ก็คือ สถาบันที่ได้รับเลือกควรมีความชำนาญด้านใดด้านหนึ่งสามารถช่วยงานของแอสตินโฟได้เป็นอย่างมาก

ในการประชุมครั้งที่สองนี้ ได้ให้ผู้แทนของประเทศที่เข้าร่วมประชุมเสนอรายงานและแจ้งผลของการตั้ง National Coordinating Unit และ Associated Centres ด้วย

ประเทศที่ตั้ง National Coordinating Unit และ Associated Centres แล้วคือ

1) จีน *National Coordinating Unit*

The Institute of Scientific and Technical Information of China (ISTIC)

Associated Centres

1. The Institute of Scientific and Technical Information of China (ISTIC)
2. Information and Publishing Centre of Machine Building Industry
3. Beijing Document Service
4. The Scientific and Technical Information Research Institute of the Ministry of Chemical Industry

5. The Institute of Scientific and Technical Information of Shanghai

2) ไทย *National Coordinating Unit*

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

Associated Centres

1. กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
2. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย
5. สำนักบรรณสารสนเทศการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6. หอสมุดแห่งชาติ

นอกจากทั้ง 6 แห่งนี้แล้ว ทางองค์การยูเนสโก ยังได้ติดต่อเชิญสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย เข้าร่วมเป็น Associated Centres ด้วย

3) ศรีลังกา *National Coordinating Unit*

The Natural Resources, Energy and Science Authority of Sri Lanka (NARESA)

Associated Centres

1. Ceylon Institute of Scientific & Industrial Research (CISIR)
2. Industrial Development Board (IDB)
3. Centre for Development Information (CDI)
4. Coconut Research Institute (CRI)
5. Agrarian Research and Training Institute (ARTI)

ประเทศที่ต่งเฉพาะ ^๕ *National Coordinating Unit*

1) มาเลเซีย

National Library

2) ฟิลิปปินส์

The Philippine National Science and Technology Authority

3) นิวซีแลนด์

Department of Scientific and Industrial Research (DSIR)

ข้อเสนอแนะในการประชุมครั้งที่ 2

1. ขอให้ Regional Office จัดทำ Newsletter เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถได้แพร่ข่าวสารถึงกันและกันได้

2. ขอความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อสามารถซื้ออุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์

3. องค์การศึกษาด้านวัฒนธรรมสหประชาชาติ ควรจัดทำทำเนียบนาม ซึ่งจะบอกชื่อและนโยบายทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของแต่ละประเทศที่เข้าร่วมในข่ายงานแอสตินโฟ

การประชุมในครั้งต่อไป

พ.ศ. 2528 ประเทศออสเตรเลีย เสนอที่จะเป็นเจ้าภาพ

พ.ศ. 2529 ประเทศศรีลังกา เสนอที่จะเป็นเจ้าภาพ

บริการที่ Associated Centres จะต้องจัดทำ

1. จัดการฝึกอบรมระยะสั้นในสาขาวิชาเฉพาะ ให้แก่ผู้ปฏิบัติการสารสนเทศโดยองค์การภายในประเทศ หรือจากสถาบันในประเทศอื่นของภูมิภาค เป็นผู้ดำเนินการ
2. ช่วยให้มีการฝึกอบรมขึ้นในประเทศในสถาบันที่เหมาะสม เมื่อได้รับการขอร้อง
3. จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการสัมมนาในหัวข้อเรื่องที่เฉพาะภายใต้การช่วยเหลือของยูเนสโก/แอสตินโฟ

4. จัดเตรียม คู่มือ ขึ้นไว้ใช้เพื่อบริการในเรื่องข่ายงาน
5. จัดทำข้อเสนอเทศและข้อมูล ซึ่งอาจมีความจำเป็นในการร่วมมือกันในเรื่องข่ายงาน
6. จัดผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำแนะนำแก่สถาบันหรือเพื่อช่วยให้กิจกรรมในข่ายงานสัมฤทธิ์ผล

7. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่จะทดสอบ software เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการที่จะให้บริการข่าวสาร

8. จัดเตรียมทำ Newsletters หรือข่าวสารเพื่อเผยแพร่กิจกรรมแอสตินโฟ
9. ทำหน้าที่เป็น referral center

แอสตินโฟในประเทศไทย

แอสตินโฟผ่านเข้ามาในคณะกรรมการสารสนเทศวิทยาศาสตร์สากล (UNISIST) ในรูปของจดหมายและปรึกษาหารือว่า ควรจะรับนโยบายหรือไม่ ต่อมาในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2526

Professor Neelamegan ได้เดินทางมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องแอสตินโฟแก่คณะกรรมการ UNISIST และให้เดินทางมาอีกครั้งหนึ่งระหว่างวันที่ 23-26 พฤษภาคม 2527 เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องแอสตินโฟ

ประเทศไทยเห็นพ้องด้วยกับโครงการของแอสตินโฟ และปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ฝ่ายวิทยาศาสตร์) ทำหน้าที่เป็น National Coordinating Unit ของแอสตินโฟ และได้ให้ ดร.อภิรดี อรุณินท์ รองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานแอสตินโฟ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จะต้องตั้งผู้แทนเป็น Advisory group และแต่งตั้งเป็นกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการ UNISIST อีกด้วย

ในขณะนี้ยังไม่ได้มีการแต่งตั้ง National Coordinating Unit ทางองค์การยูเนสโก ได้มีจดหมายติดต่อดังตรงมายัง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกองห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ขอให้หน่วยงานดังกล่าวเป็น Associated Centres ซึ่งหน่วยงานทั้งสองได้แจ้งไปยังองค์การยูเนสโกว่า ยินดีที่จะทำหน้าที่ แต่ขอให้มีการตั้ง National Coordinating Unit เสียก่อน เพราะ National Coordinating Unit จะเป็นผู้พิจารณาหา Associated Centres ในลำดับต่อไป

การประชุม Consultative Meeting ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุม Consultative Meeting ทั้ง 2 ครั้ง

ครั้งแรก ที่นครนานกิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 3-5 ตุลาคม 2527 ศาสตราจารย์ ดร.สุขุม ศรีธัญญรัตน์ รองประธานกรรมการสารนิเทศวิทยาศาสตร์สากล เป็นผู้แทนไปร่วมประชุม

ครั้งที่ 2 ที่กรุงจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 5-7 พฤศจิกายน 2527 นางสาวลักษณ ภูมิวสนะ หัวหน้างานวางแผนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กองนโยบายและวางแผนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ไปประชุมในฐานะผู้ประสานงานของแอสตินโฟ

การตั้ง Associated Centres ของประเทศ

จากการประชุมคณะกรรมการระบบสารนิเทศวิทยาศาสตร์สากล ครั้งที่ 8/2527 ได้พิจารณาเห็นชอบให้หน่วยงานต่อไปนี้เป็น Associated Centres ของแอสตินโฟ คือ

1. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. กองห้องสมุด สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
3. กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ศูนย์บริการเอกสารวิจัยแห่งประเทศไทย
6. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

งานที่ Associated Centres ต้องทำในขณะนี้คือ จัดทำข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้นกว่าที่ได้ แจ้งไปให้ทราบในครั้งที่มีการประชุมที่กรุงจาร์กาตาร์

สำหรับกิจกรรมของแอสตินโฟที่ทำในประเทศไทยแล้วก็คือ *โครงการฝึกอบรม การจัดเก็บ การค้น และเผยแพร่สารนิเทศ* เป็นความร่วมมือของ UNISIST และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้จัดไปเมื่อวันที่ 17 กันยายน - 16 ตุลาคม 2526 การเงินก็ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การศึกษาวินธรรมสหประชาชาติ

สรุป แอสตินโฟในประเทศไทย ถ้าพิจารณาแล้วก็เพิ่งจะเริ่มต้น แต่ก็มีหวังว่าด้วยความร่วมมือกันอย่างดี ข่ายงานนี้ก็คงจะเจริญงอกงามเป็นประโยชน์ทั้งแก่ประเทศไทยเอง และกับประเทศอื่น ๆ ที่ร่วมในข่ายงานนี้ด้วย

บรรณานุกรม

- Crawford, Susan. "Introduction. Perspective on library Networks and Resource Sharing." *Journal of the American Society for Information Science*. 31 (6, 1980) : 404.
- Dhutyabodhi, Uthai. "Library and Information Needs of and Services to End Users in Medical Sciences." In *The Library in the Information Revolution. Proceedings of the Congress of Southeast Asian Librarians. 6th, Singapore, May 30-June 3, 1983*, pp. 561-573. Singapore : Maruzen Asia, 1983.
- Division of the General Information Programme. National ASTINFO Co-ordinating Unit. *Regional Network for the Exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific (ASTINFO)* UNESCO, Paris, 1984.
- Epstein, Hauk. "The Technology of Library and Information networks." *Journal of the American Society for Information Science*. 31 (6, 1980) : 425-437.
- Judge, Peter J. "The Marketing of Information Services. A Regional Workshop and Its Context." *International Forum on Information and Documentation* 9 (3, 1984) : 16-21.
- Kasetsart University Library. International Buffalo Information Center. 1980. (Leaflet)
- Lim Huck Tee, Edward. "SEAPRINT. A Computerized Regional Bibliography Project." In *The Library in the Information Revolution. Proceedings of the Congress of Southeast Asian Librarians. 6th, Singapore, May 30-June 3, 1983*, pp. 244-258. Singapore : Maruzen Asia, 1983.
- National Library of Medicine. Guide to MEDLARS Service. (Maryland : 1969).
- Neelameghan, A. "ASTINFO. Regional Network for the Exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific." In *The Library in the Information Revolution. Proceedings of the Congress of Southeast Asian Librarians. 6th, Singapore May 30-June 3, 1983*, pp. 259-279. Singapore : Maruzen Asia, 1983.
- Ohta, Arai. "SEAMIC and its activities : Overview." Paper presented at the SEAMIC Conference in Tokyo, 5-8 November, 1980. (Mimeographed)
- Report of the First Consultative Meeting on the Regional Network for the Exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific (ASTINFO) Nanjing, China, 3-5 October, 1983. (Mimeographed)
- Robinson, Barbara M. "Cooperation and competition among library networks." *Journal of the American Society for Information Science*. 31 (6, 1980) : 413-424.

- Rogers, Frank B. "The Armed Forces Medical Library and Medical Education." *Journal of Medical Education*. 30 (September 1959): 529.
- Stevens, Norman B. "Library Networks and Resource Sharing in the United States : an historical and philosophical overview." *Journal of the American Society for Information Science*. 31 (6, 1980): 405-412.
- World Health Organization. "Establishment of a Regional Network of Health Literature, Library and Information Services." Report of an Inter-country Consultative Meeting. New Delhi, 27-31, August 1979. Geneva : 1979.
- กฤษทรัพย์ เกษแม่นกิจ. "บริการสนเทศในห้องสมุดสมัยใหม่." บรรยายในการประชุมสามัญประจำปี 2525 ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (อัตตสำเนา)
- ปราณี โกมลสุทธิ. "ระบบข้อมูลสนเทศทางการเกษตรและเทคโนโลยีนานาชาติ (AGRIS)." กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.). (อัตตสำเนา)
- พิบูลศิลป์ วัฒนพงษ์. "ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Center)." กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ม.ป.ป.). (อัตตสำเนา)
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. "พัฒนาการของหน่วยงานบรรณานุกรมระดับชาติในสหรัฐอเมริกา." วารสารวิทยบริการ 4 (กันยายน 2525) : 101-105.
- สรพีเชร โสภณ. "ศูนย์สนเทศทางกระบือนานาชาติ." อุลสารกระบือ 5 (1, 2525) : 12-18.
- เสาวลักษณ์ ภูมิวิเศษ. "รายงานการประชุม Second Consultative Meeting ของ ASTINFO ณ กรุงจาการ์ตาดาร์ 5-7 พฤศจิกายน 2527." (อัตตสำเนา)
- หอสมุดแห่งชาติ. "ระบบข้อมูลวารสารระหว่างชาติ." กรุงเทพฯ (ม.ป.ป.). (อัตตสำเนา)
- อุทัย ทุติยะโพธิ์. "การตั้งหน่วยงานบริการสารสนเทศทางแพทย์และสาธารณสุข" วารสารวิทยบริการ 2 (กุมภาพันธ์, 2523) : 57-68.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวย่อ

1. AGRIS = International Agricultural Information System
2. AIBA = Agricultural Information Bank of Asia
3. ASTINFO = Regional Network for the exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific
4. BALLOTS = Bibliographic Automation of Large Library Operations using a Time-sharing System
5. HELLIS = Health Literature, Library and Information Services
6. ICSU = International Council of Scientific Union
7. IDRC = International Development Research Center
8. IMSEAR = Index Medicus Southeast Asia Region
9. ISBN = International Standard Book Number
10. ISDS = International Serials Data System
11. ISSN = International Standard Serial Number
12. JICST = Japan Information Center for Science and Technology
13. MARC = Machine-readable cataloging
14. MEDLARS = Medical Literature Analysis Retrieval System
15. NLDC-SEA = National Libraries and Documentation Centre of Southeast Asia Consortium
16. NLM = National Library of Medicine
17. OCLC = Online Computer Library Center, Inc. (Ohio College Library Center)
18. RLG = Research Libraries Group, Inc.
19. RLIN = Research Libraries Information Network
20. SALINET = Satellite Library Information Network
21. SDI = Selective Dissemination of Information
22. SEAMIC = Southeast Asia Medical Information Center
23. SPIRES = Stanford Public Information Retrieval System
24. TYMNET = A time shared communications network operated by tymnet, Inc.
25. UNISIST = Universal Information System in Science and Technology
26. UTLAS = The University of Toronto Library Automation System
27. WHO = World Health Organization
28. WLN = Washington Library Network